

Fylkesmannen i Buskerud

Miljøvern avdelingen

Averøya naturreservat i Ringerike og Hole kommuner

Forvaltningsplan

RAPPORT NR. 9 - 1999

FYLKESMANNEN I BUSKERUD MILJØVERNAVDELINGEN

Miljøvernavdelingen er en av fylkesmannens fagavdelinger. Avdelingen er gjennom fylkesmannen faglig og budsjettmessig underlagt Miljøverndepartementet, med Direktoratet for naturforvaltning og Statens forurensningstilsyn som nærmeste overordnet fagmyndighet.

Miljøvernavdelingen skal bidra til at nasjonale miljøpolitiske mål tilpasses og gjennomføres i fylket. Avdelingen arbeider med naturvern og friluftsliv, bevaring av biologisk mangfold, avløp, avfall, luftforurensninger, regional planlegging og arealdokumentasjon.

Avdelingen er inndelt i seksjoner for henholdsvis naturforvaltning og forurensningsvern.

Resultatene av en del av avdelingens virksomhet trykkes i denne rapportserien. Dette omfatter også resultatene av enkelte konsulentoppdrag som utføres for miljøvernavdelingen.

Opplaget er begrenset. Det er tillatt og ønskelig at data og vurderinger i rapporten gjengis og benyttes av andre, så fremt kilde oppgis.

Forespørsler kan rettes til:

Fylkesmannen i Buskerud
Miljøvernavdelingen
Postboks 1604
3007 Drammen

Telefon: 32 26 68 00

Telefaks: 32 89 64 77

ISBN. 82-7426-235-2

4. FORVALTNINGSPLAN

1. Innledning

Averøya naturreservat ble opprettet ved Kongelig resolusjon av 28. juni 1985. Området ligger ved Storelvas utløp i Tyrifjorden. Reservatet dekker et areal på ca. 1050 dekar hvorav ca. 850 dekar er vannareal. Kart vedlegg 1.

Formålet med fredningen er å bevare et rikt og variert våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som er naturlig knyttet til området. Averøya er en del av et større våtmarkssystem og har stor verdi for våtmarksfugler især i trekktiden. Området er av særlig verdi for forskning og undervisning.

Averøya naturreservat er en viktig del av et stort våtmarkssystem i nordre del av Tyrifjorden. Dette våtmarkssystemet har nasjonale og internasjonale verneverdier. I 1996 fikk Averøya sammen med de andre naturreservatene i våtmarkssystemet i nordre Tyrifjorden status som Ramsar-områder. Det betyr at de enten oppfyller kriterier for representative eller unike våtmarker (1), generelle kriterier for planter og dyr (2) eller kriterier basert på funksjon for vannfugl (3) (Størkersen 1996).

Fylkesmannen i Buskerud er i dag tillagt forvaltningen av fredningsbestemmelsene (se vedlegg 2) og kan som forvaltningsmyndighet utarbeide forvaltningsplan (skjøtselsplan) og gjennomføre skjøtselstiltak.

En forvaltningsplan skal være et praktisk hjelpemiddel i å opprettholde og fremme verneformålet til naturreservatet. Den skal være en konkret veileder for forvaltningsmyndighet, grunneiere og andre brukere, og sørge for en balansert avveining av vern og bruk av området (Direktoratet for Naturforvaltning 1994).

Grunneierne, interesserte organisasjoner og organer på kommune-, fylkes- og sentralt nivå fikk melding da arbeidet med forvaltningsplanene ble satt igang og de fikk mulighet til å komme med synspunkter før utarbeidinga av forslaget til forvaltningsplan. Forslaget ble sendt på høring til berørte parter. Fylkesmannen har sammenfattet innkomne uttalelser, gjort enkelte justeringer av planutkastet og deretter foretatt den endelige godkjenningen av planen. Etter godkjenningen får partene tilsendt et eksemplar av forvaltningsplanen og blir gjort oppmerksom på klageretten og adgangen til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Klager over en godkjent plan skal forberedes av Fylkesmannen som gir råd til direktoratet, som behandler klagen.

Forslaget til forvaltningsplan er utarbeidet av Hanssens Blomsterbøker, Lyngdal i Numedal ved Even Woldstad Hanssen.

1.1. Ordforklaringer over faguttrykk

Eutrofiering - brukes om tilføring av næringsstoffer til vann og vassdrag som fører til en oppblomstring av krevende organismer.

Funga - latin, soppriket. I moderne vitenskap er ikke sopp planter og dermed er ordet soppflora som hittil har blitt brukt, meningsløst.

Geomorfologi - fra gresk, læren om jordens overflateformer.

Helofytt - begrepet blir brukt om storvokste sumpplanter med et rotsystem tilpasset et vannmettet miljø.

Limnologi - fra gresk, læren om ferskvann i elver og innsjøer.

Mykologi - fra gresk, læren om soppene.

Mykorrhiza - fra gresk, sopprot. Betegner sammenvokste røtter fra planter og hyfer (sopptråder).

Ornitologi - fra gresk, læren om fuglene.

Parameter - målbar størrelse som brukes i beskrivelsen av noe som skjer innen et tidsrom.

Ramsar-område - områder som omfattes av den internasjonale konvensjonen for vern av våtmarker, vedtatt i Ramsar i Iran i 1971 og som Norge ratifiserte i 1974.

Ravine-landskap - landskap preget av renneformete forsenkninger i løsmateriale, særlig leirholdig jord.

2. Generelle opplysninger om reservatet

2.1. Averøya Naturreservat - natur og verneverdier

Averøya ligger i deltaområdet ved Storelvas utløp i Tyrifjorden. Reservatet dekker det meste av elveutløpet, landtunga vest for elva og et sjøareal vest for denne igjen. Det har bygget seg opp flere sandholmer i elveutløpet som har fått vegetasjon i de senere år. Disse ligger innenfor reservatet.

Det er lenge kjent at det knytter seg viktige naturverdier til Averøya (se Elgmork (red.) 1969, 1974 og Anker-Nilssen 1978b, 1980b).

2.1.1. Geologi - geomorfologi

En betydelig verneverdi knytter seg til de geomorfologiske prosesser som en finner i dette deltaområdet (se Elgmork (red.) 1969, Trondsen 1983). Det er ikke spesifikt nevnt i verneformålet, men må tas med i fremtidige vurderinger.

Som vist ovenfor er dette et meget foranderlig landskap og det er viktig å følge med i og studere de prosesser som skjer.

2.1.2. Flora og vegetasjon

Vegetasjonsmessig er det viktige interesser på mudderbanker og strandvegetasjon. Av kortskudds- vannplanter er firling *Crassula aquatica* den mest eksklusive, ellers er arter som nålesivaks, stivt og mjukt brasmegras, tjønngras, botnegras, evjesoleie og sylblad registrert i 1997 (Brandrud 1998). Strandplanta bleikfiol *Viola*

persicifolia som er en rødlisteart, ble funnet på vestsiden i 1998. For mer detaljer se artsliste vedlegg 5.

Vegetasjonsøkologisk er utviklingen av oreskogen på tangen og *Salix*-kratt på sandholmene av interesse. På holmene kan man følge vegetasjonssuksisjon på rein sand på nært hold. Likeså er den gamle furuskogen på tangen interessant. Hovedtrekkene i vegetasjonen på tangen vises på kart, fig. 1.

2.1.3. Mykologi

Brandrud (1998) har undersøkt fungaen på Averøya. Han konsentrerte seg om et område vest på tangen. Han fant 24 arter, hvor få var mykorrhiza-arter. Det er som man kan vente, en pioner-preget funga i et slikt deltaområde. Se artsliste vedlegg 5.

2.1.4. Ornitologi

Området har nok sine viktigste verdier som rasteområde for trekkfugler. Det er 180 registrerte fuglearter (artsliste i vedlegg 5). Ved varierende vannstand er store sand- og mudderbanker tilgjengelige for vadefugler. Sump med tilhørende frodig strand finnes flere steder på tangen. Sandbankene er også viktige oppholdsplasser for fugl.

Det er også en god del interessante hekkelokaliteter på Averøya og generelt en rik hekkfuglfauna. Gråorskogen er fremhevet som viktig for hullrugende arter. Alle Norges hakkespetter er observert i reservatet (Ree 1995). Deler av reservatet kan være viktig for svaner og gjess om vinteren. Selv i temmelig kalde vintere går det en råk fra Storelva og ut i fjorden, og her kan fuglene oppholde seg (se f. eks. Larsen 1996).

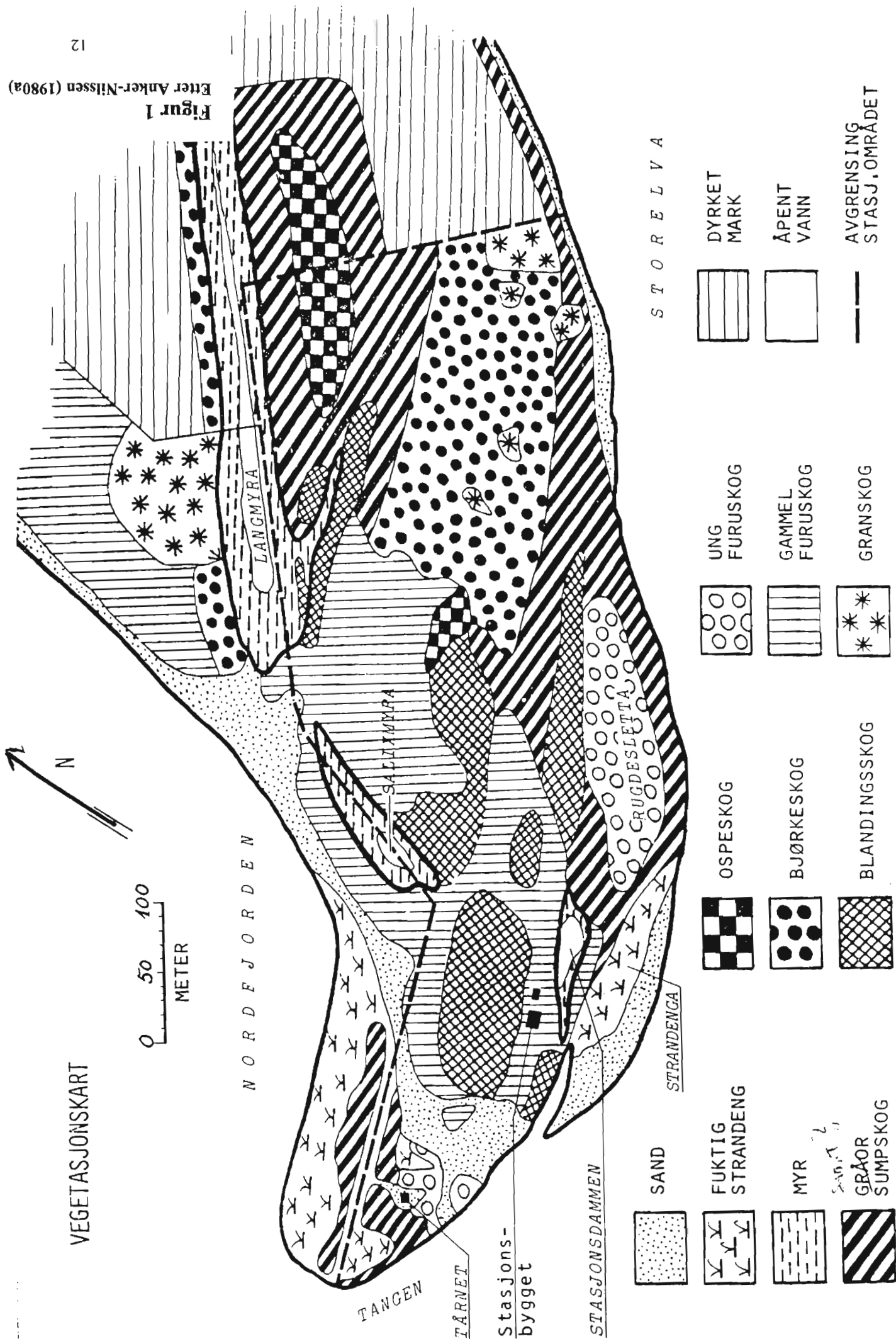
Dammene på Averøy-tangen har en interessant amfibiefauna. Det er registrert både spiss-snutet frosk og liten vannsalamander her (Elgmork 1969, Dolmen 1983).

Fuglelivet og annen zoologi på Averøya er grundig undersøkt i og med at Zoologisk Institutt ved Universitetet i Oslo hadde sin feltstasjon her. Denne stasjonen var operativ fra høsten 1974 og sammenhengende fram til 1987. Det er publisert et omfattende materiale årlig fra undersøkelsene (Anker-Nilssen 1976, 1978a, 1979, 1980a, 1981, 1982, Anker-Nilssen & al. 1977, 1988, Anonym 1975). Det ble satt opp en rekke fuglekasser i skogen på Averøya og gjort en grundig undersøkelse av kjøttmeisens hekkebiologi (Anker-Nilssen 1985). Det er en verdi i seg selv at området er så godt dokumentert og det er lagt et grunnlag for sammenlignende studier senere. For fullstendig artsliste for fugl se vedlegg 5.

2.2. Reservatets utvikling og endringer i vegetasjon

Averøya er et foranderlig landskap. Det er et elvedelta hvor nye elvløp dannes og nytt land bygges opp, i takt med landhevningen. Navnet **Averøya** som er navnet på tangen og gården innenfor indikerer at det var ei øy da området fikk navn. Navnet Holman eller Stadum-holman på en del av halvøya indikerer det samme. Trondsen (1983) har skissert følgende utvikling av Averøya som vist på figur 2, hvor elveløp 1 og 2 er de eldste (5-6000 år gamle), deretter elveløp 3 som er 3500-4000 år

VEGETASJONSKART

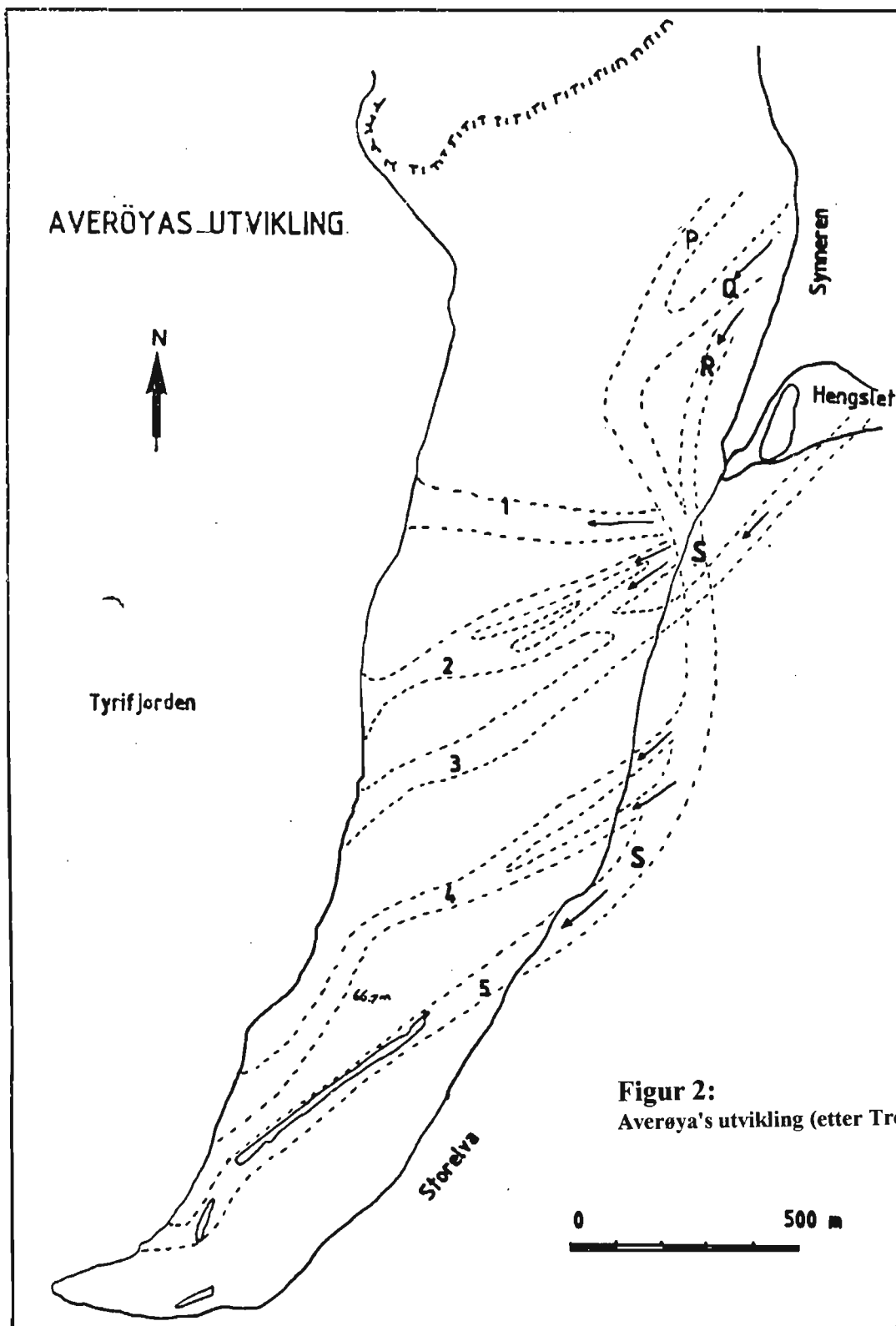

STORRELV A

- SAND
- FUKTIG STRANDENG
- MYR
- GRÅOR SUMPSKOG
- OSPEKOG
- BJØRKESKOG
- BLANDINGSSKOG
- UNG FURUSKOG
- GAMMEL FURUSKOG
- GRANSKOG
- DYRKET MARK
- ÅPENT VANN
- AVGRENING STASJ.OMRÅDET

Figur 1

Etter Anker-Nilssen (1980a)

Figur 2:
Averøya's utvikling (etter Trondsen 1983).

gammelt og fungerte sammen med 2. De yngste er løp 4 og 5 som er dannet for ca. 2500 år siden og som har fungert samtidig med løpene P,Q og R og henger sammen med utviklingen av Synneren.

Denne utviklingen går videre bl.a. som følge av fortsatt landhevning. Det virker som selve elveutløpet er i ferd med å flytte seg lenger vestover. En kan derfor forvente seg en ytterligere vekst av spissen på tangen. Samtidig vil trolig øyene ved Sandtangen utvikle seg mer og etterhvert bli en sammenhengende landvoll.

Endringene er studert på flybilder fra 1967 (Norfly F-67 - 481), 1983 (NLF 7822) og skråbilder tatt av Viggo Ree 5.9.1996. Dagens situasjon er vurdert fra bakken sommeren/høsten 1998. Det er laget en skisse over utviklingen fra 1967 til i dag (fig. 3) som viser noe av denne tendensen. Det har i tillegg vært en betydelig gjengroing som følge av at beitet har opphørt. På Averøya har de hatt beitedyr til fram på 1980-tallet (Elsbeth Basberg pers. medd.). Særlig landområdene vest på tangen har fått merke gjengroingen.

Det virker også som det har skjedd en eutrofiering i strandsonene. Tidligere sandstrand har raskt gått over til sumpvegetasjon med avsetning av finsediment. Her gjør elvesnelle *Equisetum fluviatile* og starr-arter *Carex* sitt inntog. I følge Elsbeth Basberg (pers. medd.) har dette skjedd temmelig raskt de siste 15-20 årene. Dette kan muligens sees i sammenheng ved omfattende endring av ravinlandskapet sør for Hønefoss i forbindelse med riksveitbygging (Frode Løset pers. medd.). Omfattende planering av ravinene har ført til utvasking av finmateriale og påfølgende sedimentasjon på steder som Averøya.

Det skjer en helt klar suksessjon av skog på de østlige deler av tangen. Dette er delvis ny- etablert skog de siste 20-25 år som er blitt temmelig tett. Den består hovedsakelig av gråor og den kan på sikt utvikle seg til et meget interessant bestand.

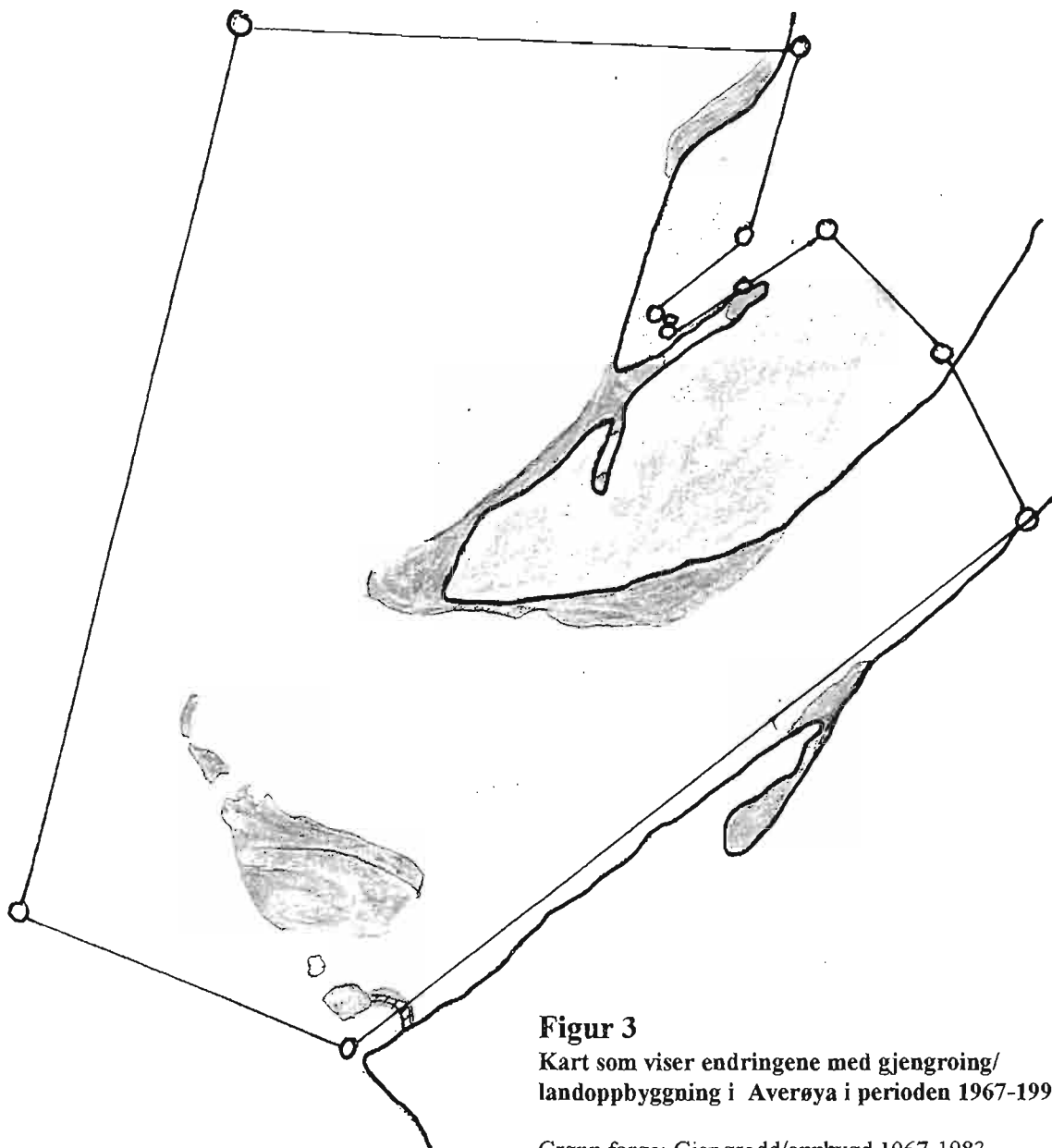
2.3. Brukerinteresser

2.3.1. Landbruk

Det knytter seg endel landbruksinteresser til reservatet. Eiendommene 1/42, 46 (i Ringerike), og 1/38 (Ringerike) + 222/1 (Hole) i en driftsenhet, har dyrket mark inn til og skog inne i reservatet. Interessene kan best vises ved å se på avtalen (i sin helhet vist på vedl. 3) som ble inngått i 1988 mellom Staten og grunneierne. Der står det at det forutsettes at det kan gis følgende dispensasjoner fra vernereglene. Vi skal se litt på de ulike delpunktene i pkt 2 i avtalen og i hvilket forhold de står til frednings-bestemmelsene. Vi gjør oppmerksom på at avtalens pkt 1 slår fast at bestemmelsene i den ikke gjør innskrenkning i naturvernmyndighetenes adgang til å pålegge de berørte eiendommer restriksjoner i samsvar med fredningsbestemmelsene:

↑ N

M 1:10.000

Figur 3

Kart som viser endringene med gjengroing/
landoppbygging i Averøya i perioden 1967-1998.

Grønn farge: Gjengrodd/oppbygd 1967-1983

Lilla farge: Gjengrodd/oppbygd 1983-1998

Brunt: Landareal i reservatet

Brun skravur: Landareal utenfor reservatet

Steinmur fra Onsakervika Camping til sandøyene
er markert

a) *Det er adgang til tradisjonelt beite. Det vil si beite uten særlige tiltak for kultivering. Manuell rydding og vedlikehold av åpne beiteområder er tillatt. Det er anledning til å sette opp nødvendige gjerder av hensyn til beitedyr, også gjerde som går ut i vann (vassgard). Etter 15. juli er det tillatt å bruke ryggståkesprøyte for å bekjempe plantearter som er giftige og/eller skadelige for beitedyr. Det er ikke tillatt å sprøyte i vann. Det er heller ikke tillatt å sprøyte kratt.*

Dette kan ses i sammenheng med fredningsbestemmelsene pkt. V 7 om at fredningen ikke er til hinder for tradisjonell beiting. Videre i sammenheng med pkt. VI 3 som sier at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til fjerning av vegetasjon som er vertsplanter for skadeorganismer i landbruket og pkt VI 5 som sier at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av gjerder

b) *For å unngå skyggevirksomhet på dyrket mark er det tillatt enten å foreta plukkhogst av busker/trær som har en høyde på mer enn 2,5 meter. Alternativt kan 1/4 av strandsonen på vedkommende eiendom ryddes helt (snauhogges) hvert år. I begge tilfeller skal bredden på det beltet som kan ryddes ikke overstige hva som er nødvendig for å unngå skyggevirksomhet.*

Dette punktet er ikke vurdert å ha særlig aktualitet på Averøya og er derfor ikke reflektert i fredningsbestemmelsene.

c) *Det er tillatt å vedlikeholde tidligere opptatte grøfteavløp. Videre legges til grunn som forutsetning for erstatningsoppgjøret at naturvernmyndighetene etter konkret søknad vil gi tillatelse til nye grøfteavløp for drenering av arealer som grenser til reservatene.*

Som erstatningsforutsetning legges videre til grunn at naturvernmyndighetene vil gi tillatelse til bygging av pumpehus samt legging av ledninger for vanningsanlegg. Planene for slike anlegg skal forelegges naturvernmyndighetene til godkjenning før arbeidene igangsettes.

Dette kan ses i sammenheng med fredningsbestemmelsene pkt. V 8 som sier at fredningen ikke er til hinder for at tidligere opptatte grøfteavløp som drenerer tilgrensende jord- og skogbruksarealer (vår understrekning), etter at forvaltningsmyndigheten er varslet. Videre sier fredningsbestemmelsene pkt. VI 2 at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etablering av nye grøfteavløp for drenering av tilgrensende arealer og i pkt. VI 5 at det kan gis tillatelse til bygging av pumpehus og legging av ledninger for vanningsanlegg.

d) *Skulle det forekomme at allerede oppdyrket mark har kommet innenfor reservatgrensen kan slik dyrket mark drives som tidligere.*

e) *For skogbruket legges til grunn at det skal være 100% hogstforbud i en avstand på 15 meter fra vannspeilet, målt ved middelvannstand i juli måned. Forøvrig kan, når ikke annet er avtalt, skogsdrift skje etter følgende retningslinjer:
-hogst av tømmer og ved kan skje som bledningshogst eller flatehogst med flater opptil 2 dekar.*

-hogst og kjøring skjer som vanlig skogsdrift, men må foregå i perioden 10. oktober til 1. mai.

-foryngelse skal foregå ved naturlig gjenvekst.

Dette kan ses i sammenheng med fredningsbestemmelsene pkt VI 4 som sier at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til hogst etter bestemte retningslinjer.

Vinteren 1997/98 ble det gitt tillatelse til en slik hogst som omfattet flere større furutrær. Det er tvilsomt om slik hogst er forenlig med verneformålet (fredningsbestemmelsene pkt. III) og man bør være svært forsiktig med å tillate slik hogst i fremtiden. Alle de større trærne, som hovedsakelig er furu og bjørk har en viktig funksjon i reservatet. De er viktige reirtrær for flere fuglearter og kan være særlig viktig for hullrugende arter. De er et viktig variasjonselement og representerer på en måte det foreløpig siste stadium i den suksesjon man kan observere på Averøya, fra nakne sandbanker til moden skog. De storvokste trærne er også et viktig estetisk element.

Storvokste trær som denne bjørka, er et viktig element i vegetasjonen på Averøytangen.

2.3.2. Bosetning og veier

Det er ingen bosetning og veier i reservatet. Det er heller ingen bebyggelse tett opp til reservatet, om man da ser bort fra campingplassen.

2.3.3. Jakt og fiske

Jakt er i prinsippet forbudt etter fredningsbestemmelsene (pkt. IV 2), dog er jakt på hjortedyr i henhold til viltloven og bruk av hund under kontroll i tilknytning til dette, tillatt (fredningsbestemmelsene pkt. V4 og 5).

Fiske etter gjeldende lovverk er i prinsippet tillatt (fredningsbestemmelsene pkt. V 3). Det skjer noe fiske fra båt i reservatet.

2.3.4. Campingplass

Det er campingplass ved Onsakervika rett øst for reservatgrensen. Denne plassen er etablert før fredningen. Plassen er betjent i perioden 1.6. - 15.9. Det ble ikke søkt eller gitt noen form for ulempeserstatning, eller erstatning for fremtidige begrensninger i forbindelse med fredningen (jfr. erstatningsavtalen, vedl. 3). I henhold til fredningsbestemmelsenes pkt. IV.4 er camping mm. i reservatet forbudt.

Det er bygget en steinmur ut til sandøyene (Sandtangen) i reservatet, noe som letter adgangen for camping- og badegjester til reservatet.

2.3.5. Rekreasjon og båttrafikk

I henhold til fredningsbestemmelsene pkt. V 9 er det tillatt med gjennomfart av motorbåt på Storelva og i forbindelse med lovlig fiske, dersom farten ikke overstiger 5 knop. Det syndes mye mot denne fartsgrensen. Det er satt opp skilt ved Storelva som forteller om fartsgrensen. Dette ble flyttet i 1998 for å bli mer synlig.

Det er i perioder ganske stor båttrafikk til/fra Storelva gjennom reservatet. Endel båter legger til ved Sandtangen og folk oppholder seg der med bading og soling på godværsdager. Dette kan tidvis skape problemer for reservatet (jfr. Ree 1996). Det ble satt opp informasjonstavle og reservatskilt på Sandtangen i 1998 (se bilde).

På fastlandet, Averøytangen, er det minimal ferdsel fra land. Det er noe båttrafikk og folk går i land ytterst på tangen. I 1998 ble det observert flere bålplasser langsmed stranda. I denne forbindelse blir det noe forsøpling.

**Oppsetting
av info-tavle
på Sandtangen
i 1998.**

2.3.6. Annet

Tyrifjorden er regulert til kraftformål siden 1907 og har en reguleringshøyde på 1 m mellom kote 62,00 og 63,00 (se vedl.4). Når vannstanden ved flom står over høyeste regulerte vannstand står alle luker åpne og Tyrifjorden kan regnes som uregulert. Tyrifjorden ble varig vernet i VP I for vassdrag den 6.5.1973 og skal dermed ikke kunne reguleres ytterligere (Fylkesmannen i Buskerud 1996). Reguleringen på 1 meter ligger innenfor den naturlige vannstandssvingningen i Tyrifjorden, men det er tidsforskyvninger i svingningene i forhold til det naturlige. Man magasinerer i dag vann fra vårfloppen til bruk for vinterkraft og det skjer en gradvis nedtapping til minste tillatte vannstand. Det er ikke gjort noen vurderinger av hva dette har å si for Averøya og sannsynligvis er virkningene små. Bjørn H. Larsen (pers.medd.) vurderer betydningen for vannfugl som liten og at den overhodet ikke kan sammenlignes med endringene som har skjedd i Nordre Øyeren, Akershus i forbindelse med nytt manøvreringsreglement der.

Forskningsaktiviteten ved Universitetets feltstasjon har avtatt (jfr. over) og leieavtalen for bygningen er nå sagt opp (Jens Dæhli pers. medd.). Det er derfor uvisst hva som skjer med denne framover. Det ville være synd og sjenerende om bygningen bare står og forfaller. Det har vært reist flere observasjonstårn for fugl på Averøya (minst 5, se Anker-Nilssen 1979), men de har blitt revet igjen. Etter fredningen har det ikke vært fugletårn på Averøya. Det fremkommer ikke noe konkret ønske om fugletårn på Averøya i dag.

3. Forvaltningstiltak

3.1. Generelt om skjøtsel i våtmarksområder.

"Generelt er det viktig å få en skjøtelsstrategi som kan sikre variasjonsbredden i sjøtyper og suksesjonsstadier i plante- og dyrelivet innenfor regionen" (DN 1994). Aktuelle tiltak som nevnes av DN (1994) er høsting og graving med vanngående maskin, slått eller beite med husdyr.

Det vil knytte seg spesielle utfordringer til et deltaområde som Averøya er. Skjøtselen bør i minst mulig grad styre eller forandre på de naturlige endringsprosesser som skjer svært raskt i geologisk målestokk. Deler av området må klart regnes som kulturlandskap med de utfordringer det reiser.

3.2. Skjøtsel og ivaretaging av verneverdier på Averøya.

Det synes å være enighet om at naturforholdene på Averøya skal få utvikle seg mest mulig uten menneskelige tiltak (se bl.a. Brandrud 1998). Lauvskogen på Averøya har fått komme ganske langt i sin suksesjon. Denne har trolig større verdi enn om den skulle forvaltes tilbake til beitemark. I deler av Karlsrudtangen naturreservat er det lignende strender mot Tyrifjorden og her ligger forholdene bedre til rette for beiting enn på Averøya. Det er kun behov for å regulere noe

granoppslag og få til bedre regulering av ferdsel og bruk av området. Øvrig hogst som er omtalt under kap. 2.3.1. synes ikke å være forenlig med verneformålet for Averøya. Det foreslås derfor et fullstendig hogstforbud, med unntak av de forvaltningsmessige tiltak som er foreslått i denne planen.

Vi ser ikke det store behovet for å dele inn Averøya naturreservat i forvaltningssoner. De aktuelle tiltakene som krever stedfesting er markert på forvaltningskart vedlegg 6.

Prioritering av tiltak. Nr. angir prioriteringsrekkefølge.

1. Sette opp informasjonstavle ved Onsakervika Camping, plassert slik at man ser fra tavla og inn i reservatet.
2. Ha skriftlig materiale (brosjyre o.l.) om reservatet tilgjengelig på Onsakervika Camping i kiosk/resepsjon.
3. Steinmur som er bygget fra Onsakervika Camping over til sandøyene fjernes.
4. Det gjennomføres en større ryddeaksjon med umiddelbart for å fjerne søppel langs strendene.
5. Systematisk rydding av gran i sumpskogen. Må gjennomføres kontinuerlig.
6. Tynning av gran i plantefelt i øst. Bør kunne utføres av grunneier.
7. Avmerke vanngrensen for reservatet med bøyer (gjelder minst grensepunktene 9 til 11).
8. Sette opp skilt om fartsgrense 5 knop i forbindelse med bøyer.
9. Undersøke dammer zoologisk (bl.a. for spissnutefrosk) og vurdere skjøtsel for å begrense gjengroing.

3.2.1. Vegetasjonskontroll

Gråorskogen på Averøy-tangen bør få utvikle seg mest mulig fritt. Gran etablerer seg på de tørreste partiene. Dette granoppslaget må systematisk fjernes slik at en moden lauvskog får utvikle seg.

Granplantefeltet helt i øst bør tynnes noe, for således å få opp undervegetasjon og etterhvert skiktning. En må også unngå spredning av gran fra dette feltet.

Tiltak:

- Systematisk rydding av gran i sumpskogen og tynning av gran i plantefelt i øst.

- Forøvrig innføres et fullstendig hogstforbud for Averøya. Dermed vil punkt 2e om skogsdrift i avtalen mellom Staten og grunneierne fra 1988 måtte endres. Det avklares med grunneierne om det vil utløse krav om økonomisk kompensasjon.

3.2.2. Slitasje på sandøyene (Sandtangen).

Det er flere sandbanker i Storelvas løp og sør i utløpet som har bygget seg opp i nyere tid. Det har sammenheng med naturlig sedimentasjon i deltaet, men også med tømmerlenser og andre tekniske inngrep. Det knytter seg viktige verneinteresser til disse øyene. De har interessant pionervegetasjon av sandlevende arter og pionerkratt av busker. Den er observert hekking av vadere som *vipe*, *dverglo* og *enkeltbekkasin* på øyene. De sandrike partiene er viktige for vadertrekket i juni. De grunne vegetasjonsrike partiene rundt øyene og i strandsonen er viktige beiteområder for *svaner*, *gjess* og *grasender*.

Det er viktig at skjøtselen ivaretar de verdiene som finnes. Den må informeres om verdiene til de som ferdes her, men det må ikke legges spesielt til rette for ferdsel.

Tiltak er nevnt under punktene om ferdsel, informasjon og rettighetshavers interesser, se nedenfor.

Sandtangen, den vestligste spissen av sandøyene ute i Averøy-deltaet.

3.3. Brukerinteresser

3.3.1. Ferdsel/Motorferdsel

Det knytter seg en del konflikter til den ferdsel som i dag skjer i reservatet. Det dreier seg om båttrafikk med tilhørende landgang i reservatet og det dreier seg om

ferdsel fra Onsakervika Camping inn i reservatet (til Sandtangen). Det har blitt bygget en steinmur fra campingplassen inn i reservatet (se fig. 1 og forvaltningskart vedl. 6). Ut fra studert billedmateriale synes det klart at denne er bygget etter fredningen og at man kan forlange den fjernet. Det vil gjøre adkomsten for badgjester noe vanskeligere. Det synes ikke aktuelt å innføre ferdselsforbud foreløpig. Situasjonen er ikke ute av kontroll ennå og varierer mye med været i badesesongen. Med gode badesesonger flere år på rad kan presset bli for stort. Det må gjøres en løpende vurdering av ferdselsforbud hvis situasjonen forverrer seg. Et eventuelt ferdselsforbud kan hjemles i fredningsbestemmelsenes pkt. VII.

Det har fram til 1998 vært altfor dårlig merking og informasjon om reservatet. Dette har blitt noe bedret gjennom strakstiltak i 1998. Det er viktig å informere om reservatgrensene og hvilke ferdselsregler som gjelder. Se ellers kap. 3.5.

Når det gjelder fremtidig organisert ferdsel i forbindelse med turisme, undervisning, forskning o.l. må det vurderes løpende hvilke effekter dette kan ha for reservatet. Eventuelle restriksjoner må innarbeides i forhold til fredningsbestemmelsene når det blir aktuelt.

Dette bildet illustrerer litt av utfordringene reservatet står overfor, bl.a. med båttrafikk. I bakgrunnen ses steinmuren over til sandøyene som allerede er bevokst med små busker. Reservatgrensen går i vannet på høyre del av bildet.

Det er opplagt at oppsynet må bedres for å kunne overvåke ferdselen bedre. Nåværende oppsynsperson medgir at det er vanskelig å ha kontroll med den sørlige delen av reservatet. Se ellers kap. 3.6.

Tiltak:

- Steinmur som er bygget fra Onsakervika Camping over til Sandtangen/sandøyene fjernes.

- Løpende vurdere ferdeselsrestriksjoner på Sandtangen/sandøyene ut i fra belastningen.

- Løpende vurdere effekter av eventuell organisert ferdsel i reservatet.

3.3.2. Søppel

Averøya er relativt mye belastet med søppel, det meste driver inn fra Tyrifjorden ved sterk vind. På strendene finnes endel større gjenstander og det kreves en litt større båt for å få fjernet det. Det er også en del forsøpling i forbindelse med raste-/leirplasser.

Det er en del halvratne fuglekasser i skogen, men de kan få råtne helt opp.

Tiltak:

- Det gjennomføres en større ryddeaksjon for å fjerne søppel langs strendene.

- Med jevne mellomrom vil det være behov for en større søppelrydding enn det oppsynet kan gjøre. Dette gjøres etter behov.

3.3.3. Fiske og jakt

Det foregår noe fiske i reservatet. Det gir seg utslag i noe forsøpling på land. Oppsynet må være oppmerksom på fiskeinnretninger som kan skade fuglelivet og fjerne disse etterhvert.

Ulovlig jakt er ikke ansett som noe stort problem og tiltak skulle ikke være nødvendige.

Tiltak:

- Ingen.

3.3.4. Forskning, registreringer og undervisning

Etter tidligere perioder med intens forskning og undervisning er det i dag liten aktivitet i reservatet. Det skjer en del fugletellinger i forbindelse med de pågående prosjektene og endel sporadiske ornitologiske observasjoner. Feltstasjonen ligger nå forlatt.

Forvaltningsmyndigheten bør oppmuntre til at det fortsatt blir arbeidet med forskning og undervisning i området. Hytta som ble brukt som feltstasjon bør ikke forfalle og det bør tas initiativ til et samarbeid med grunneier om det. Alternativt bør hele hytta fysisk fjernes.

Tiltak:

-Forvaltningsmyndigheten skal støtte og bidra med hjelp til forskning og undervisning i området.

-Forvaltningsmyndigheten tar et initiativ for fortsatt bruk av hytta til den tidligere zoologiske feltstasjonen, i forbindelse med undervisning og forskning.

3.4. Rettighetshavers bruk

Grunneiernes tidligere bruk gjennom beiting, førte til en naturtilstand med glissen skog og åpne strandarealer. Som vist ovenfor har dette endret seg mye de siste 20 årene. I erstatningsavtalen fra 1988 (se over eller vedl. 3) åpnes det også for fortsatt tradisjonelt beite. Med gjengroing og mangel på beitedyr synes ikke aktuelt å satse på beite som noe primært skjøtselstiltak i dag, men muligheten bør holdes åpen ved senere revisjon av forvaltningsplanen.

Som omtalt ovenfor kan forvaltningsmyndigheten åpne for hogst i reservatet. Det har blitt gjort i 1998 og det vurderes som å være lite forenlig med verneformålet. Det bør råde et hogstforbud i reservatet i fremtiden, da skjøtselen legger vekt på en tilnærmet fri naturlig utvikling. I prinsippet bør bare den vegetasjonskontroll som er tilrådd ovenfor skje.

Grunneierne som driver Onsakervika Camping ser for seg vannarealet av sine eiendommer som en attraksjon for besøkende til området. Dette har også aktualisert seg med oppbyggingen av sandøyene ute i reservatet. I forbindelse med erstatningssaken ved fredningen av Averøya ble øyene vurdert i skoglig sammenheng av Drammensdistriktets Skogeierforening. De ble vurdert til null-områder og det ble antydning usikkerhet om eiendomsgrensene. Det synes imidlertid klart at øyene til sammen ligger innenfor eiendommene 220/1 og 220/2. Som nevnt ovenfor ble det ikke søkt eller gitt noen spesiell erstatning i forbindelse med fremtidig begrensning for camping i erstatningsavtalen fra 1988. Det står i avtalens pkt. 3: *De erstatningsbeløp som er avtalt nedenfor omfatter på disse forutsetninger alle de skader og ulemper de berørte eiendommer blir påført som følge av fredningsbestemmelsene* (vår understrekning). Som omtalt i kap. 3.3.1 over er det lite aktuelt å innføre ferdselsforbud i reservatet. Det betyr ikke at det kan være "fritt fram" for campingplassen å bruke dette området som tilleggsareal/friareal. Det vil være belastningen for reservatet og verneinteressene som vil avgjøre hvor stor ferdsel området tåler. Et ferdselforbud kan "tvinge" seg fram hvis man ikke finner den riktige balansen.

Tiltak:

- Fjerning av steinmur fra campingplassen over til sandøyene (se pkt. 3.3.1.)

- Gjøre en løpende vurdering av effekten av campingplassen og dens gjester på reservatet i forhold til verneformålet, og løpende vurdere evt. ferdselsrestriksjoner.

3.5. Informasjon

Det har fram til 1998 vært dårlig med informasjon om reservatet. Reservatet har vært nærmest "usynlig" fra vannsiden. Dette må det gjøres noe med tatt i betraktning den ferdselen som er her (se over). Det ble sommeren 98 satt opp informasjonstavle på Sandtangen (sandøyene i utløpet av Storelva). Det ble også satt opp et nytt reservatskilt her. Det er viktig å følge opp disse skilt og tavler pga. faren for erosjon og flom. Det ble også satt opp et skilt om max 5 knops fart i Storelva som er synlig når man kommer nordfra. Det er også behov for informasjonstavle på Onsakervika Camping som ligger rett øst for reservatet. Her bør det også foreligge noe skriftlig informasjon om reservatet i kiosk/informasjons hus. Det kan være riktig å legge vekt på Averøyas status som Ramsar-område og dermed dets internasjonale verdi, noe som kanskje ville gi en større bevissthet for å bevare området.

Verneområder og kulturverdier i Hole og Ringerike kan utløse et ønske og behov for samordnet informasjon. Informasjon om våtmarksområdene (Ramsarområdene) og andre verneområder bør inngå i et slikt prosjekt. Informasjon kan formidles gjennom et betjent eller ubetjent informasjonssenter eller ved å bygge opp større informasjonstavler. Et slikt informasjonssenter eller slike informasjonstavler vil formidle kunnskap til det allmenne publikum og kan bidra til å øke forståelsen av vern av områder og om naturvern generelt.

Når det gjelder skriftlige fremstillinger kan det være aktuelt med en fellesbrosjyre for de fem våtmarksreservatene ved Nordfjorden/Storelva (Averøya, Juveren, Lamyra, Synneren, Karlsrudtangen). Vi skal imidlertid være klar over at heftet "Fuglelivet i og ved Nordre Tyrifjorden" utgitt av Ringerike Viltneemd (Ree 1995) fyller mye av dette behovet. Dette behøver derfor ikke prioriteres nå.

Tiltak:

- *Sette opp informasjonstavle ved Onsakervika Camping, plassert slik at man ser fra tavla og inn i reservatet, og vurdere ny plassering av informasjonstavle på Sandøya.*
- *Ha skriftlig materiale (brosjyre o.l.) om reservatet tilgjengelig på Onsakervika Camping i kiosk/resepsjon.*
- *Avmerke vanngrensen for reservatet med bøyer (gjelder minst grensepunktene 9 til 11).*
- *Sette opp skilt om fartsgrense 5 knop i forbindelse med bøyer.*

3.6. Forvaltning og oppsyn

Fylkesmannen i Buskerud har forvaltningsansvaret for Averøya naturreservat. Henvendelser om reservatet kan rettes dit.

Forvaltningsmyndighet skal se til at fredningsbestemmelsene og retningslinjene som er gitt i denne planen følges opp, og skal sørge for at at grensene til enhver tid er oppmerket. Fylkesmannen har også ansvaret for organisering av oppsynet og for å skaffe tilveie informasjonsmatriell. Det kan være aktuelt for fylkesmannen å samarbeide med andre som kommunen, lag og organisasjoner.

Det er i dag en oppsynsperson som har ansvaret for kun Averøya.

Skjøtselstiltakene skal gjennomføres etter godkjent forvaltningsplan. Forvaltningsplanen bør revideres hvert 10. år eller oftere når forholdene i reservatet tilsier det.

Tiltak som ikke er tillatt etter fredningsbestemmelsene kan bare utføres etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten. Generelt er fylkesmannen restriktiv med å gi dispensasjon til tiltak utover hva som er tillatt i fredningsbestemmelsene og gjennom avtalen av 1988, av hensyn til verneverdiene. Retningslinjer som er trukket opp i forvaltningsplanen skal bare gjennomføres i samråd med Fylkesmannen.

Oppsynet har en egen instruks for oppsyn i verneområder. Se vedlegg 7. Som nevnt over er oppsynet idag ikke godt nok når det gjelder vanddelen av reservatet og Sandtangen. Oppsyn her er bare effektivt fra båt og det må være en forutsetning at oppsynet kan disponere båt i arbeidet.

Viktigste ansvarsområder for naturreservatoppsynet:

- Oppfølging av grensemerker.
- Oppfølging av info-plakater og reservatskilt.
- Holde oversikt over motorbåt-bruken i reservatet.
- Melde fra om behov for tiltak i reservatet.
- Melde fra om brudd på fredningsbestemmelsene.
- Rydde forefallende søppel.
- Veilede i reservatet.

Tiltak:

- Det må forutsettes at oppsynet har muligheten til å bruke båt i arbeidet.

3.7. Kostnader og gjennomføring

Tiltakene i denne forvaltningsplanen for Averøya bør samordnes i forhold til tiltak i andre verneområder og innarbeides i de årlige forvaltningsbudsjettene. Det er viktig å se de fire reservatene med Ramsar-status noenlunde samlet.

1. Sette opp informasjonstavle ved Onsakervika Camping, plassert slik at man ser fra tavla og inn i reservatet. Kostnad kr. 1500,-

2. Ha skriftlig materiale (brosjyre o.l.) om reservatet tilgjengelig på Onsakervika Camping i kiosk/resepsjon. Kostnad kr. 2500,-
3. Steinmur som er bygget fra Onsakervika Camping over til sandøyene fjernes. Bekostes av grunneier.
4. Det gjennomføres en større ryddeaksjon for å fjerne søppel langs strendene. Kostnad kr. 10.000,-
5. Systematisk rydding av gran i sumpskogen. Må gjennomføres med 5 års mellomrom. Kostnad kr. 5000,- for hele perioden.
6. Tynning av gran i plantefelt i øst. Bør kunne utføres av grunneier.
7. Avmerke vanngrensen for reservatet med bøyer (gjelder minimum for grensepunktene 9 til 11). Kostnad kr. 15.000,-
8. Sette opp skilt om fartsgrense 5 knop i forbindelse med bøyer. Kostnad kr. 500,-

Slik tar Averøy-tangen seg ut fra Stadum, innerst på Røyse-landet.

Vedlegg 5: Artsoversikter

Total artliste for fugl observert i reservatet. Observert hekking merket H.

Storlom	Sothøne
Toppdykker	Tjeld
Horndykker	Vipe H
Storskarv	Tundralo
Gråhegre	Heilo
Sangsvane	Sandlo
Dvergsvane	Dverglo H
Knoppsvane	Småspove
Grågås	Storspove
Dverggås	Svarthalespove
Kortnebbgås	Lappspove
Hvitkinngås	Sotsnipe
Canadagås	Rødstilk
Gravand	Gluttsnipe
Stokkand H	Skogsnipe
Knekkand	Grønnstilk
Krikkand H	Strandsnipe H
Stjertand	Steinvender
Brunnakke	Enkeltbekkasin
Skjeand H	Kvartbekkasin
Taffeland	Rugde H
Toppand	Sandløper
Bergand	Polarsnipe
Kvinand H	Dvergsnipe
Svartand	Temmincksnipe
Sjørre	Myrsnipe
Lappfiskand	Brushane
Laksand H	Tyvjo
Siland H	Fiskemåke H
Hønehauk	Gråmåke
Spurvehauk	Svartbak
Fjellvåk	Hettemåke
Musvåk	Makrellterne H
Sivhauk	Bydue
Myrhauk	Skogdue H
Fiskeørn	Ringdue H
Lerkefalk	Gjøk
Dvergfalk	Spurveugle
Vandrefalk	Kattugle
Tårnfalk	Hornugle H
Storfugl	Jordugle
Orrfugl	Perleugle
Fasan	Tårnseiler
Trane	Isfugl
Sivhøne	Vendehals H

Grønnspekk H
Gråspekk
Svartspekk H
Flaggspekk H
Hvitryggspett
Dvergspett H
Tretåspekk
Lerke H
Låvesvale
Taksvale
Sandvale
Ravn
Kråke H
Kornkråke
Kaie
Skjære H
Nøttekråke
Nøtteskrike H
Kjøttmeis H
Blåmeis H
Svartmeis H
Toppmeis H
Granmeis H
Stjertmeis H
Spettmeis
Trekryper H
Fossekall
Gjerdsmett
Rødstrupe H
Nattergal
Blåstrupe
Rødstjert
Svartrødstjert
Buskskvett
Steinskvett
Svarttrost H
Gråtrost H
Rødvingetrost H
Måltrost H
Ringtrost
Duetrost
Rørsanger
Sivsanger
Gulsanger H
Munk H
Hagesanger H
Tornsanger
Møller H

Løvsanger H
Gransanger
Gransanger ssp. *tristis*
Bøkesanger H
Gulbrynsanger
Fuglekonge H
Grå fluesnapper H
Svarthvit fluesnapper H
Jernspurv H
Heipiplerke
Trepiplerke H
Lappiplerke
Skjærpiplerke
Linerle H
Vintererle
Gulerle
Sidensvans
Varsler
Tornskate
Stær H
Gråspurv
Pilfink
Grønnefink H
Stillits
Grønnsisik H
Tornirisk H
Bergirisk
Gråsisik
Polarsisik
Dompap H
Rosenfink
Konglebit
Grankrosnebb
Furukrosnebb
Båndkrosnebb
Bokfink H
Bjørkefink H
Gulspurv H
Vierspurv
Hortulan
Sivspurv H
Lappspurv
Snøspurv
+hybrid mellom låvesvale og taksvale

**180 arter + 1 underart + 1 hybrid.
57 hekkende arter.**

Observerte karplanter i Averøya naturreservat

Brandrud (1998) og notater v. Even W. Hanssen i 1998. Denne artslista er temmelig mangelfull når det gjelder landplanter. Anker-Nilssen (1978b) antyder minimum 250 plantearter, men det er et tall som må tas med forbehold.

Furu	Dikeforglemmegei
Gran	Skjoldbærer
Gråselje	Tjønngras
Istervier	Blåknapp
Gråor	Botnegras
Bjerk	Nyseryllik
Hegg	
	Vassgro
Bekkeblom	Pilblad
Krypsoleie	Hjertetjønna
Evjesoleie	Flôtgras
Hvit nøkkerose	Sverdlilje
Brønnkarse	
Sylblad	Trådsiv
Firling	Nålesivaks
Mjødurt	Kvasstarr
Bringebær	Stolpestarr
Myrhatt	Slåttestarr
Fuglevikke	Flaskestarr
Gaukesyre	Sennegras
Myrfiol	Vassrørkvein
Bleikfiol	Strandrør
Kattehale	Myrrapp
Amerikamjølke	
Tusenblad	Åkersnelle
Mjølkerot	Elvesnelle
Gulldusk	Mykt brasmegras
Fredløs	Stivt brasmegras
Myrmaure	

Storsopper

Spissknollet flathatt
Glimmerblekksopp
Cortinarius casimiri
Kobberslørsopp
Lutrødskivesopp
Entoloma politum
Myrklokkehatt
Slørreddiksopp
Gul myrsvovelsopp
Filttrevesopp
Vanlig lakssopp
Rynkehette

Reddikhette
Luthette
Lys orebrunhatt
Mørk orebrunhatt
Oreskjellsopp
Stubbeskjellsopp
Vanlig skjermesopp
Hvit sprøsopp
Bjørkemusserong

Fløyelsrørsopp
Smørsopp
Brunskrubb

Rødrandkjuke (på gråor)

Viftelærsopp (på gråor)

Ruterøysopp

27 arter som må regnes som et absolutt minimumstall.
Etter Brandrud (1998) og notater v. Even W. Hanssen i 1998.